

07.05.2024

5-Б

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Навчання дітей і наукові знання людства.

Мета уроку: сформувати уявлення про історію появи перших навчальних закладів, ознайомити учнів з видатними українськими вченими – істориками; зацікавити новим навчальним предметом; розкрити зміст понять «освіта», «наука»; формувати хронологічні уміння та навички; виховувати інтерес до історії як до науки.

Актуалізація опорних знань

- Поміркуйте, яку роль в розвитку суспільства відіграє освіта.
- Який досвід минулого в навчанні дітей ви запозичили б для наших часів.

1. ЯК НАВЧАЛИ В ДАВНИНУ І СЬОГОДНІ

Перші школи з'являються за доби Стародавнього світу у Єгипті, Китаї, Індії, Греції. В школах вчили читати, писати, рахувати. Велику увагу в школах Стародавньої Греції надавали фізичному розвитку, музичній освіті.

У часи Русі-України освіту здобували при церквах і монастирях. Там навчали читати, писати, рахувати, церковного співу. Деякі історики вважають, що дочка великого князя Київського Всеволода Ярославича — Янка Всеволодівна наприкінці XI ст. заснувала при монастирі школу для дівчат, де навчали грамоти, співам і шитву.

Діємо: практичні завдання

На стінах Софійського собору досі є написи й малюнки, залишені священниками та відвідувачами собору. Ці написи та малюнки мають загальноприйнятну назву — графіті. Сьогодні виявлено понад 7000 графіті XI — початку XVIII ст. Кількість графіті свідчить про високий рівень писемності в Русі-Україні.

Поміркуймо!

На думку стародавніх греків, освічена людина — це передусім, мудрий, відважний, справедливий громадянин? Чи погоджуєтесь ви з думкою стародавніх греків? Обґрунтуйте свою відповідь.

1. Спробуйте знайти сучасні українські літери в написах.

2. Що про розвиток освіти в Русі-Україні можуть свідчити написи доньки князя та звичайного коваля, графіті?

Давньоруський меч (X—XI ст.) з написом «Коваль Людота»

Автограф Анни, доньки князя Ярослава Мудрого

Напис на стіні Софійського собору в м. Київ

Поміркуйте, чому важливо вивчати досвід предків. Яку роль у житті людини відіграє прекрасне?

Вивчення нового матеріалу

Із накопиченням знань, розвитком міст, ремесел і зростаючою міццю середньовічних держав зростала потреба в освічених людях. У тих містах, де жили найбільш освічені, відомі викладачі, з'явилися перші вищі школи — університети. Найдавніший університет Європи у 1088 р. було засновано в м. Болонья, що в Італії. У XV ст. у Європі діяли вже 65 університетів. Найвідоміші з них — Паризький, Болонський, Оксфордський, Празький, Ягеллонський (Краківський).

Пізнавально й цікаво

20 січня 1661 р. польський король Ян II Казимир підписав диплом, який надавав єзуїтській колегії у Львові «гідність академії і титул університету». Так на українських землях з'явився перший університет. За даними історичних джерел у 1667 р. на філософському і теологічному (богословському) відділах навчалося близько 500 студентів, навчання забезпечували вісім викладачів. Сьогодні у Львівському національному університеті імені Івана Франка на 19 факультетах навчається понад 22,5 тис. студентів, забезпечують освітній процес близько 2 тис. викладачів.

Спершу українці, які хотіли здобути вищу освіту, навчалися в європейських університетах та досягали там значних успіхів. Наприклад, виходець з українського містечка Дрогобича Юрій Котермак (Дрогобич) (1450-1494 рр.) навчався в Ягеллонському університеті в Польщі, а згодом — в Болонському університеті в Італії. В історію він увійшов як астроном, астролог, доктор медицини і філософії. Був обраний ректором Болонського університету.

Юрій Дрогобич

Фасад головного корпусу Львівського національного університету імені Івана Франка прикрашає напис латиною: «Patriae decori civibus educandis» («Освічені громадяни — окраса Батьківщини»).

1. Як ви розумієте зміст цього вислову?
2. Чи має відношення до вас особисто цей напис?

2. РОЗВИТОК НАУКИ: НАУКОВІ ЗНАННЯ В ДАВНИНУ І СЬОГОДНІ

Наукові знання виникли з практичних потреб людини, пов'язаних з розвитком землеробства, ремесел, техніки, мореплавства. Вже в Стародавньому світі були здійсненні відкриття, якими світ користується донині.

Тому, що ми зараз читаємо ці рядки, ми завдячуємо фінікійцям і семітським народам, які близько XV ст. винайшли абеткову писемність. Майже всі алфавіти, що існують у наш час, створені на основі єврейсько-фінікійського. Давні єгиптяни розробили ефективні способи множення і ділення, а також дробу.

Пізнавально й цікаво

Численні відкриття в геометрії, фізиці, механіці належать давньогрецькому вченому Архімеду. Саме Архімед побудував перший у світі планетарій. Для зрошування полів Архімед винайшов гвинтоподібний вал для підйому води. Цей пристрій використовують і наш час у машинах, механізмах.

Китайські астрономи в Давньому Китаї обчислили, що тривалість року становить 365,25 доби і склали точний календар. У Китаї виготовили перший компас і сейсмограф (прилад для визначення сили землетрусів).

Діємо: практичні завдання
укладіть таблицю «Винаходи, які подарував людству Стародавній світ».

Країна	Винахід	Де використовуємо винахід у сучасному світі
--------	---------	---

Фінікійська мова	Грецька мова (класична)	Кирилиця	Латиниця
Α	Α	А	A
Β	Β	Б	B
Γ	Γ	Г	G
Δ	Δ	Д	D
Ε	Ε	Е	E
Ζ	Ζ	З	Z

Походження сучасних алфавітів від фінікійського

Гвинтоподібний вал Архімеда

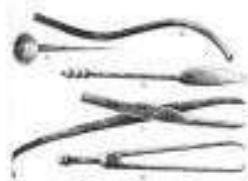
Поміркуйте, де саме сьогодні ми можемо зустрітися з цим механізмом.

Витоки наукових знань в Україні сягають часів існування стародавніх грецьких міст-держав (VIII—VII ст. до н. е.) на берегах Чорного й Азовського морів. Античні міста відзначалися значним розвитком освіти, медицини та культури. Особливу увагу приділяли медицині. Про це свідчать численні археологічні знахідки (хірургічні ножі, пінцети, голки тощо).

За часів України-Русі накопичувалися необхідні для життя знання. Наприклад, знання хімічних властивостей та особливостей будівельних матеріалів застосовували у виготовленні плінфи (будівельного матеріалу), скла, мозаїк, різнокольорових емалей, черні, фрескових розписів храмів тощо. Також у будівництві використовували математичні знання. Належну увагу приділяли лікарській справі. Першою визначною лікаркою в історії України-Русі була праправнучка Ярослава Мудрого Добродія-Євпраксія-Зоя. Євпраксія в 30-х роках XII ст. написала науковий трактат грецькою мовою «Алімма» (Мазі), який здобув популярність за межами Русі. Це була перша відома авторська медична праця.

Медичні інструменти

Фрески і мозаїки

Добродія-Євпраксія-Зоя

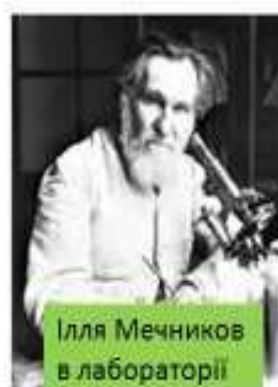

Науковий трактат
"Алімма" (мазі)

Сучасний науковий центр України — Українська академія наук — була заснована в 1918 р. за сприяння українських урядів доби Української революції. Першим президентом Академії наук України був учений Володимир Вернадський. Попри всі труднощі, які випали на долю України у XX ст., українські вчені здійснювали важливі наукові відкриття, а результати їхніх досліджень прислужилися людству.

Іван Пулюй

Ілля Мечников
в лабораторії

у 1881 році сконструював "лампу Пулюя", що стала прообразом майбутнього рентгенівського апарату, який робив знімки будь-якої частини людського організму. Винахід завоювало срібну медаль на Міжнародній електротехнічній виставці в Парижі

Українські вчені були одними з перших розробників комп'ютерної техніки. У 1950 р. у Києві запустили прешу в Європі Малу електронну обчислювальну машину (МЕОМ). Щоправда, вона займала цілу кімнату. З цією машиною працювала українська вчена-програмістка Катерина Ющенко. Саме вона розробила одну з перших у світі мов програмування.

Катерина Ющенко

нобелівська премія
(медаль)

Пізнавально й цікаво

Українські вчені здійснили низьку наукових відкриттів. Зокрема, Ілля Мечников дослідив і описав клітинний імунітет і фагоцитоз, за що отримав Нобелівську премію.

1. Дізнайтеся, що таке Нобелівська премія.
2. З'ясуйте, хто з українських діячів також претендував на Нобелівську премію.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/sTTxpPUjp4Q>

Закріплення вивченого

Дайте відповіді на питання

Домашнє завдання:

- Прочитати §33.
- Записати 10 видатних вчених та їхні винаходи.
- Повторити тему «Видатні винаходи людства».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!